

Huvudman

BOLLNÄS KOMMUN
bollnas@bollnas.se

Beslut

Datum 2026-02-23
Dnr SI 2025:10449
Sida **1 (9)**

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Arbråskolan F-9 i Bollnäs kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Bollnäs kommun att senast den **25 juni 2026** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande hur resultaten på de nationella proven särskilt beaktas vid betygssättningen. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Bollnäs kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Bollnäs kommun ska vidta följande åtgärder

Särskilt beaktande av resultat på nationella prov vid betygssättning

1. Se till att vid minst ett tillfälle innan den 30 april 2026 informera alla lärare om skollagens krav om att i ett ämne som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas, om det inte finns särskilda skäl. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 a § och 10 kap. 20 a § skollagen)
2. Se till att skolans lärare vid betygssättning i ämnen där elever genomfört nationella prov särskilt beaktar elevens resultat på det nationella provet. Av redovisningen ska det framgå vilka elever som gjort nationella prov i respektive ämne i årskurs 6 och årskurs 9 under läsåret 2025/2026 och vad de fått för resultat på dessa prov. Det ska också framgå vilket termins- eller slutbetyg respektive elev har fått i aktuella ämnen vårterminen 2026. I de fall elevers betyg avviker från resultatet på det nationella provet ska det anges hur det nationella provet särskilt beaktats vid betygssättningen i ämnet eller vilka särskilda skäl som funnits för att inte särskilt beakta resultatet. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i

samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder.
(10 kap. 20 a § skollagen)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser extra studietid, frånvaro, utredningar om särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2025:10449) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2025 inlett en tillsyn av Arbråskolan F-9 i Bollnäs kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Arbråskolan F-9 följer gällande bestämmelser om hur resultaten på nationella prov särskilt beaktas vid betygsättningen, extra studietid, frånvaro, utredningar om särskilt stöd samt beslut om åtgärdsprogram.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan, samt den biträdande rektorn och rektorn den 28-29 januari 2026. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat klass- och lärarscheman, dokumentation av frånvaroutredningar och sammanställningar av resultat på nationella prov och betyg. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Särskilt beaktande av resultat på nationella prov vid betygssättningen

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av nationell statistik för läsåren 2023/2024 och 2024/2025 framgår att en betydande andel av eleverna i årskurs 6 och årskurs 9 på Arbråskolan vid 7 av 13 betygssättningstillfällen fick ett högre terminsbetyg respektive slutbetyg jämfört med resultatet på de nationella proven.

I ämnet matematik fick 96 respektive 44,8 procent av eleverna i årskurs 9 ett högre slutbetyg än vad deras resultat på de nationella proven visade läsåren 2023/2024 och 2024/2025. Genomsnittet för riket var vid dessa tillfällen en avvikelse på 25,9 respektive 24,1 procent mellan provresultat och betyg. För läsåret 2023/2024 framgår även att 75 procent av eleverna i årskurs 9 hade ett högre slutbetyg jämfört med provbetyget i ämnet fysik. Motsvarande siffra för riket som helhet var 31,2 procent. Vid samma betygssättningsperiod fick 60 procent av eleverna ett högre slutbetyg än provresultat i ämnet samhällskunskap, motsvarande avvikelse för riket var vid detta tillfälle 30,1 procent. Vid ett tillfälle har en enskild elev fått ett lägre betyg än vad hen presterat på de nationella proven under ovanstående tidsperiod.

Det framgår det av den nationella statistiken för läsåret 2024/2025 att 69,6 procent eleverna i årskurs 6 fick ett högre betyg i matematik än vad deras resultat på de nationella proven visade. I ämnet svenska fick 59,1 procent av eleverna ett högre betyg än vad de presterat på de nationella proven. Den genomsnittliga avvikelsen för riket var vid ovanstående betygstillfällen 21,7 procent i matematik och 18,4 procent i svenska.

Skolinspektionen har tagit del av skolans sammanställning över resultaten på de nationella proven och elevernas termins betyg och slutbetyg för läsåret 2024/2025 för årskurs 6 och årskurs 9. Av statistiken framgår det att i ämnet svenska har elever i två fall, fått ett betyg två steg över resultatet på det nationella provet medan en elev fått ett betyg motsvarande ett steg lägre än vad eleven fått i resultat på de nationella proven. I ämnet matematik har elever i fyra fall, fått ett betyg två steg över resultatet på det nationella provet. I övrigt har eleverna antingen fått ett betyg som motsvarar resultatet på de nationella proven eller ett betygssteg över provresultatet.

Av intervju med elever framgår det att de i vissa ämnen tycker att det är otydligt hur de bedöms och att deras uppfattning är att lärarna inte kan sätta ett lägre betyg än vad eleverna fått på de nationella proven. Lärarna berättar att de i flera fall är ensamma i sina ämnen vilket försvårar

sambedömning. Det fungerar, enligt lärarna, bättre i matematik då det finns fler än en undervisande lärare vilket möjliggör sambedömning av de nationella proven i det ämnet. Lärarna uppger också att det finns kommunövergripande ämnesnätverk där de har möjlighet att diskutera bedömningar och elevexempel med lärare från andra skolor i kommunen vid något eller några tillfällen per läsår.

Lärare berättar att de i slutet av läsåret följer upp resultaten på de nationella proven men att de inte brukar fokusera på skillnader mellan provresultat och betyg. Vad det innebär att resultaten från de nationella proven särskilt ska beaktas vid betygssättningen uppger lärarna att de inte haft någon diskussion om i arbetslaget, även om de uppmärksammat att regelverket ser ut så numera. Lärare uppger vidare att de till viss del analyserat skolans resultat på de nationella proven och kommit fram till att eleverna presterat sämre resultat på proven än de kunskaper som de visat vid andra tillfällen. Bland annat nämns tänkbara orsaker som att det beror på vilka delar som proven innehåller, att elever har svårt att prestera vid prov på grund av bristande språkförståelse eller att de har svårt att hantera de förhållanden som gäller vid provtillfällena med exempelvis långa sittningar. Lärare uppger också att eleverna generellt borde få högre betyg än vad de presterar på de nationella proven då dessa inte testat alla delar som ska bedömas.

Rektorn uppger att resultaten på de nationella proven följs upp varje år men att någon analys av eventuella avvikelser mellan provresultat och betygssättningen inte genomförs. Rektorn lägger till att hen dock har fått återkoppling från mottagande gymnasieskolor om att eleverna som kommer från Arbråskolan är väl rustade när de inleder gymnasiestudierna.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt skollagen har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet, samt att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för ges möjligheter till kompetensutveckling (2 kap. 34 § a skollagen).

Av skollagen framgår att vid betygssättning enligt 19 och 20 §§ i ett ämne som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl (10 kap. 20 a § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår att en lärare inte kan bortse från resultatet på ett nationellt prov, som är välkonstruerat och noga utprovat och som utvecklats just för att vara ett stöd vid betygssättningen. Att provet särskilt ska beaktas vid betygssättningen understryker att resultatet på ett nationellt prov normalt sett har en större betydelse än vilket annat enskilt prov eller bedömningsunderlag som helst. Med särskilda skäl avses sådana

situationer där det finns ovanliga och särskilt beaktansvärda omständigheter som gör att den betygssättande läraren ska kunna göra ett avsteg från bestämmelsens huvudregel att resultatet på ett nationellt prov särskilt ska beaktas vid betygssättningen. Typiskt sett bör det vara fråga om situationer där provresultatet eller resultat på delprov inte ger en rättvisande bild av vad som är tidigare känt om elevens kunskaper och detta beror på omständigheter som eleven inte själv råder över. Det kan exempelvis vara fråga om felande teknik och hjälpmedel som inte fungerat vid ett delprov. Det kan också vara fråga om personliga förhållanden, exempelvis dödsfall i familjen eller vänskretsen eller andra omvälvande händelser. Det kan dock även vara fråga om omständigheter som eleven själv förfogar över, såsom att det har konstaterats att eleven har fuskat vid provet (prop. 2017/18:14 s. 26).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärare vid Arbråskolan inte alltid särskilt beaktar resultaten från de nationella proven vid betygssättning. Utredningen visar att det vid ett flertal tillfällen de senaste läsåren finns betydande avvikelser mellan elevernas termins- och slutbetyg och deras resultat på de nationella proven. Avvikelserna gäller för läsåret 2023/2024 särskilt i ämnena matematik, fysik och samhällskunskap samt för läsåret 2024/2025 särskilt i ämnena engelska, svenska och matematik. De avvikelser som finns på skolan är stora i jämförelse med riket och framstår därför som anmärkningsvärd.

Utredningen visar även att lärare är osäkra på i vilken omfattning resultaten på de nationella proven ska beaktas. Av intervjuer med lärare framgår bland annat att avvikelserna förklaras av att eleverna har svårt att hantera provsituationer och att förstå språket i vissa uppgifter. Vidare framgår av intervjuer med lärare och rektorn att avvikelserna inte har analyserats i arbetslagen eller av skolledningen.

De skäl som betygssättande lärare anger till varför resultaten på de nationella proven inte särskilt har beaktats kan, enligt Skolinspektionens bedömning, inte anses utgöra särskilda skäl. Skolinspektionen kan konstatera att de nationella proven är noggrant utformade för att motsvara betygskriterierna i respektive ämne. Om resultatet på de nationella proven inte särskilt beaktas vid betygssättningen kan det få som konsekvens att en orättvisa uppstår gentemot andra elever på andra skolor som genomför samma prov i samma ämne.

Skolinspektionen finner utifrån det som beskrivits att det får anses sannolikt att alla lärare på skolan inte särskilt beaktar resultatet på de nationella proven vid betygssättning enligt skollagens syfte med bestämmelsen. Att lärare inte särskilt beaktar resultaten på de nationella proven innebär risker såsom att eleverna får ett betyg som inte motsvarar

deras kunskapsnivå och att betygsättningen inte är likvärdig vare sig inom skolenheten eller gentemot övriga skolor.

Områden utan konstaterade brister

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever, lärare och rektor framgår det att eleverna i årskurs 4–9 erbjuds att efter skoldagens slut delta i extra studietid omfattande två timmar per vecka. Även elever som åker buss från skolan kan delta eftersom det går bussar i anslutning till att den extra studietiden är slut. Lärarna turas om att leda den extra studietiden efter ett fastlagt schema för läsåret. Av skolans timplan och klassscheman framgår det att den extra studietiden ligger utanför ordinarie timplan och inte påverkar elevernas garanterade undervisningstid.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska elever i årskurs 4–9 erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör. Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 10 kap. 5 §. (10 kap. 5 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever framgår det att lärarna följer upp och registrerar elevers eventuella frånvaro och att ett meddelande skickas till elevernas vårdnadshavare om de är frånvarande. Elever på högstadiet samt lärare och representanter för elevhälsan berättar att lärarna på högstadiet varje morgon sammanställer eventuell frånvaro och meddelar detta till skolans kurator som kontaktar vårdnadshavare och eftersöker eleverna.

Vidare framgår det att kuratorn är ansvarig för att följa upp och analysera mönster i elevernas frånvaro samt för att genomföra frånvaroutredningar.

Varje månad går kuratorn igenom alla elever som har mer än 10 procents frånvaro med lärarlagen och tar reda på vad lärarna vet om de bakomliggande orsakerna. För elever som har en upprepad eller längre frånvaro startar och genomför kuratorn frånvaroutredningar tillsammans med elev och vårdnadshavare. När ett ärende om problematisk frånvaro startas informeras också huvudmannen via det digitala journalsystemet. Vid tiden för tillsynen fanns det 18 pågående ärenden kopplade till problematisk frånvaro, alla med beslutade åtgärder och pågående insatser. Exempel på åtgärder som satts in är bland annat motiverande samtal och studiebesök med studie- och yrkesvägledare samt täta lärarkontakter och undervisning på alternativa sätt och i andra lokaler.

Rättslig reglering

En elev i grundskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Om en elev i grundskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande (7 kap. 17 § skollagen).

Om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Utifrån denna utredning beslutas och genomförs åtgärder för att komma till rätta med elevens frånvaro. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen (7 kap. 19 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Utredningar om särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkommen dokumentation samt av intervjuer med lärare, representanter för elevhälsan och skolans rektor och biträdande rektor framkommer bland annat att rektorn delegerat ansvaret för att ta emot lärarnas anmälningar om att elever kan vara i behov av särskilt stöd till skolans specialpedagog. Lärare uppger att när de bedömer att extra

anpassningar inte räcker till så anmäler de detta till specialpedagogen som startar och genomför utredningar av respektive elevs behov av särskilt stöd. Utredningen sker tillsammans med lärare, vårdnadshavare och elev. Specialpedagogen involverar också vid behov övriga professioner i elevhälsan. Resultaten av utredningarna samt förslag på åtgärder redovisas för elevhälsoteamet och rektorn på regelbundna möten. Rektorn är sedan den som fattar beslut om ett åtgärdsprogram ska utarbetas eller inte. Åtgärdsprogrammen utarbetas i samråd med vårdnadshavare och elev. De delges sedan de beslutade åtgärdsprogrammen i sin helhet. Enligt representanterna för elevhälsan har de aldrig varit med om att vårdnadshavare eller elev inte samtyckt till de åtgärder som beslutats. Av intervjuer med lärare och representanter för elevhälsan framgår att det av upprättade åtgärdsprogram framgår när de ska följas upp och utvärderas samt vem som ansvarar för det.

Skolinspektionen har tagit del av en förteckning över elever som ges särskilt stöd och har åtgärdsprogram samt en förteckning över alla elevers betyg för det senaste läsåret. Av intervjuer med lärare och representanter för elevhälsan samt rektorn framgår det att elever som saknar flera godkända betyg och som vid tillsynstillfället saknar åtgärdsprogram har pågående utredningar om behov av särskilt stöd. Av intervju med lärare framgår det att deras bedömning är att de elever som behöver särskilt stöd för att nå godkända betyg har aktiva åtgärdsprogram eller är under utredning för att kartlägga elevens behov av sådant stöd.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 7 § skollagen).

Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens

vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Lisa Naudot Bergh

Beslutsfattare

Signerat av: Lisa Naudot Bergh

X Robert Sondell

Föredragande

Signerat av: Robert Sondell

I ärendets slutliga handläggning har även utredarna Isabelle Brännlund och Marie Segerlund medverkat.